Debat

Pensioneret oberst: Den nuværende organisation af Forsvarsministeriets ansvarsområde er meningsløs

Hvis Danmark effektivt skal kunne bemande, udruste, uddanne og indsætte militære enheder, kræver det en organisation med entydige kommandoveje og beslutningskompetencer koncentreret ved ét embede med ansvar direkte overfor forsvarsministeren, skriver Jess Møller Nielsen.

2. april 2024 kl. 05.00

Jess Møller Nielsen
Oberst (pens.). Senioranalytiker Institut for Militær Analyse, Foredragsholder, Virksomhedsrådgiver.

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

I offentligheden synes der at være en stadigt stigende forventning om, at der nødvendigvis må ske en ændring af den måde Forsvarsministeriet er organiseret på. Også selvom ministeriet nu genbesætter stillingen som koncernstyringsdirektør.

Organisationen er fra forskellig side blevet beskrevet som meningsløs. Både militære chefer, soldaternes fagforeninger, politikere med flere har påtalt meningsløsheden.

En øget trussel mod nationen og tilførsel af mange milliarder skattekroner skaber bekymring om organisationens effektivitet. Evnen til at forberede en europæisk krig og evnen til at deltage i en sådan krig betvivles.

Siden 1. oktober 2014 har ministerområdet i alt væsentligt været organiseret efter de samme principper som den øvrige del af statsadministrationen, uagtet at ministeriets opgave på ingen måde kan sammenlignes med andre ministerier.

Fortidens synder

Et tilbageblik i argumentationen for den nuværende organisation tyder på, at der var mange forskellige dagsordener i spil, og at ikke alle havde et for nationens sikkerhed relevant sigte.

Ligeledes, hvilket militærfagligt kan undre, forekommer den nuværende organisation heller ikke at have mødt afgørende modstand fra den daværende militære ledelse.

I stedet for at dvæle ved fortidens synder er det dog lige nu mere presserende, at nationen bliver i stand til effektivt at bemande, udruste, uddanne og indsætte militære enheder, der sammen med allierede kan kæmpe og vinde til lands, til vands og i luften.

Efter en politisk fastlæggelse af den overordnede opgave og ressourcetildeling kræver det ud fra en militærfaglig betragtning en organisation med entydige kommandoveje og beslutningskompetencer koncentreret ved ét embede med ansvar direkte overfor forsvarsministeren.

Et sådant embede kræver en meget stærk militærfaglig ballast og forståelse for den politiske virkelighed. Den ballast og forståelse kan kun opnås ved mange års danske og udenlandske militære- og samfundsfaglige studier og ikke mindst substantiel tjeneste som chef for militære enheder og myndigheder, herunder i internationalt regi.

Tempoet er afgørende

Lige nu er den formelle chef for det samlede forsvar imidlertid civil i form af forsvarsministeren – subsidiært dennes departementschef. Ingen af disse embeder bemandes traditionelt med relevante militære kompetencer, selvom der bestemt er eksempler på både ministre og departementschefer, der har taget en tørn som soldater.

Derudover er ministerområdet opdelt i et antal selvstændige administrative styrelser, der hver for sig med ansvar direkte overfor minister og departementschef skal levere afgørende bidrag, for at Forsvaret kan råde over det nødvendige personel og materiel samt ikke mindst kaserner, flyvestationer og flådestationer.

Ingen af disse administrative styrelser har ansvar for uddannelse eller indsættelse af de militære enheder. Det har Forsvarskommandoen til gengæld, men uden at forsvarschefen har formel mulighed for om nødvendigt at pålægge de administrative styrelser opgaver eller ændringer i prioriteter.

Som den militært ansvarlige er forsvarschefen derfor lige nu efterladt uden reel mulighed for hurtigt, fleksibelt og koordineret at bemande, udruste, uddanne og indsætte krigsduelige enheder af Hæren, Flyvevåbnet eller Søværnet.

Derfor er den nuværende organisation af Forsvarsministeriets ansvarsområde meningsløs. Ikke mindst fordi selv på de højeste niveauer i en militær organisation kan tempoet i koordination og beslutninger være afgørende. Her kan "hurtigt" betyde timer eller dage. På de fleste andre ministerområder betyder "hurtigt" uger eller måneder.

Dertil skal lægges, at de forudgående forberedelser til at kunne uddanne og indsætte militære enheder i krig strækker sig over mange år med meget store økonomiske udgifter og løbende koordinationsbehov til følge.

Forberedelserne skal konsekvent tage udgangspunkt i den til enhver tid gældende militære og politiske virkelighed i bredeste forstand.

Meningsløsheden forstærkes derfor i lyset af den gældende politiske enighed om alvoren og tidspresset i den forsvars- og sikkerhedspolitiske situation.

Kræver politisk vilje

Særligt tidspresset peger i retning af en kortsigtet organisationsændring med kraftigt udgangspunkt i den organisering, der var gældende før 1. oktober 2014 for derved at udnytte den relevante erfaring herfra, der måtte være tilbage.

Derefter kan en videreudvikling ske i god ro og orden samtidigt med, at den aktuelle situation kan håndteres effektivt. Det vil på ingen måde ændre i den grundlovsfæstede politiske kontrol med nationens krigsmaskine.

Modstand fra militære chefer må vurderes mindre sandsynlig, hvis den uegennyttige militære faglighed sættes i højsædet. Det kan ud fra en organisationsteoretisk betragtning dog ikke udelukkes, at et politisk ønske om forandring vil møde modstand andre steder.

Dels fra de bidragydende administrative styrelser, som i fremtiden ikke længere selv til fulde vil have kontrol med egne ressourcer og arbejdsmetoder med direkte adgang til det politiske niveau.

Dels fra Forsvarsministeriets departement, som ikke længere med et administrativt udgangspunkt vil have den fulde daglige styring og ledelse af hele Forsvaret, og i sine metoder måske heller ikke være fuldt sammenlignelig med andre ministerområder.

En effektiv udnyttelse at de mange milliarder borgerbetalte skattekroner, der lige nu af regering og folketing tilføres det militære forsvar, kan derfor kræve en betydelig politisk vilje til ændring af Forsvarsministeriets organisation.

En politisk vilje der skal føre til, at Danmark som nation kan forberede og deltage i en europæisk krig.